

DE BRIEF

Engelkens door 't luchtruim zwevend
Zongen zo blij zo wonderzacht
Van de Heer van dood en leven
Die er vrede op aarde bracht
Gloria in excelsis Deo

Zongen zo blij zo wonderklare
Van 't zoete kindeke, onze Heer
En de herderkens die er waren
Knielden bij de kribbe neer
Gloria in excelsis Deo

Van de redactietafel

Zoals Helena bij “Van de Bestuurstafel” verderop aangeeft, hebben we veel gedaan. Veel contacten buiten de NLVB zijn goed voor onze inspiratie.

Soms denk ik: past alles wat we verzameld hebben wel in De Brief? Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken. Daarom is het helaas niet gelukt om naast de overdenking ook een Kerstverhaal op te nemen. We willen natuurlijk wel aandacht schenken aan de periode van het jaar, de gedichten nemen u mee door de feestdagen heen. Om zelf te lezen of voor te lezen bij een Kerstbijeenkomst. Zelf lees ik wel eens voor bij een vriendengroep of een andere bijeenkomst in het dorp. Wordt erg gewaardeerd.

Naast de verslagen, met foto's, treffen jullie ook een vooruitblik aan. Wij zijn enthousiast en we hopen vele leden met ons en ze dus te ontmoeten de komende tijd.

Wij wensen iedereen een goede winter en feestmaand en veel leesplezier.

Helena en Henny

Inhoud

Van de redactie	blz.	2
Van de bestuurstafel		4
Een nieuw begin – gedicht		7
Twee vrouwen, één hoop, overdenking voor de advent		8
Advent – gedicht		11
Uitnodiging Luthers Museum en NLVB		12
Tentoonstelling Katharina van Bora		
Vrouwenverenigingendag		
Mensen gevraagd – gebed		14
Vrouw – gedicht		15
Uitnodiging Ontmoetingsdag		16
Verslag Studiedag Houten		18
Verslag WICAS ontmoeting in Utrecht		24
Gedicht bij Nieuwjaar		25
Parijs: stad van vrede?		26
Vrede – gedicht		28
Kerkdeur verbindt – gedicht		29
Katharina van Bora bracht zegen in Luthers Den Helder		30
Jezus – gedicht		33
Drie koningen – gedicht		34
Colofon		35

*Fijne Feestdagen
en alle goeds
in het Nieuwe Jaar!*

Van de bestuurstafel

We hebben het druk gehad als bestuur! Deze keer hebben we niet alleen aan de bestuurstafel gezeten, we zijn er flink op uit geweest.

De studiedag in Houten is een prachtige dag geworden. Daar hebben de deelnemers ook vast kennis kunnen maken met Rachel Wardenaar. Rachel wil ons bestuur komen versterken! Voorlopig om de NLVB beter te leren kennen. U zult haar naam vaker tegenkomen. In de volgende Brief zal Rachel zich aan u voorstellen. Zij is ook lid van de Lutherse Synode en heeft eind september als Nederlandse gedelegeerde in Parijs de jongerenbijeenkomst van de lutherse wereldfamilie bijgewoond.

In oktober hebben we één keer vergaderd. We hebben de studiedag geëvalueerd en vooruitgekeken naar komende activiteiten.

Helen Nagelhout heeft als regio coördinator Centraal en West Europa samen met Rachel een bijeenkomst georganiseerd met WICAS afgevaardigden uit een aantal Europese landen. Dorica en Helena zijn op de slotdag aangeschoven. We hebben kennis gemaakt met een aantal vrouwen uit Duitsland en Frankrijk en waardevolle contacten gelegd.

Van deze activiteiten kan je verderop in deze Brief verslagen lezen.

Henny en Helena zijn naar de Novadag van onze Oud Katholieke vriendinnen (OKViB) geweest in de Paradijskerk in Rotterdam én naar de opening van de tentoonstelling “De vele gezichten van Katharina van Bora” in het Luthers Museum.

We hebben ook vooruit gekeken naar 2026 - een lustrumjaar voor de NLVB. We gaan onze 70ste verjaardag vieren. Hier willen we natuurlijk een mooi feest van maken!

We starten het jaar op 7 januari met een Vrouwenverenigingendag in samenwerking met het Luthers Museum: een gezamenlijk bezoek aan

de tentoonstelling en een kennismaking met gelovige en seculiere vrouwen verenigingen, open voor leden van de verenigingen en alle vrouwen die geen lid zijn, maar wel interesse hebben.

Met ons allen gaan we onderzoeken: wat zegt Katharina van Bora ons vandaag?

Op de Ontmoetingsdag op 21 maart 2026 vieren we onze verjaardag echt: na de jaarvergadering gaan we de dag vullen met ontmoeting en ontspanning en -zingen!

We hebben het besluit genomen om voor onze Ontmoetingsdag én Studiedag vaste dagen te reserveren, zodat iedereen de dagen kan vastzetten in de nieuwe jaaragenda's:

De Ontmoetingsdag jaarlijks de derde zaterdag van maart en de Studiedag jaarlijks de derde zaterdag van september.

Voor de Studiedag 2026 zijn we al bezig met het programma om de spreker(s) te peilen. Mensen hebben vandaag de dag de agenda al ver vooruit ingevuld, dus we moeten er op tijd bij zijn!

Verderop in deze Brief lees je meer over de komende activiteiten.

Al met al een drukke agenda voor het bestuur – en dat alles naast de meer zakelijke en bedrijfsmatige zaken die ook onze aandacht vragen: We hebben afscheid moeten nemen van onze drukker, STIP in Leeuwarden, want die gaat van zijn welverdiende rust genieten en sluit zijn bedrijf eind dit jaar. Gelukkig hebben we een goed alternatief gevonden bij De Hoop drukkerij in Dordrecht.

We zijn aan het nadenken over hoe we een grotere naamsbekendheid en zichtbaarheid kunnen bereiken zodat we onze activiteiten breder kunnen aankondigen, aanpassingen van ons beleidsplan én aan het zoeken naar financiële fondsen en subsidies. We willen graag onze website mooier maken en meer met facebook doen. Veel plannen dus!

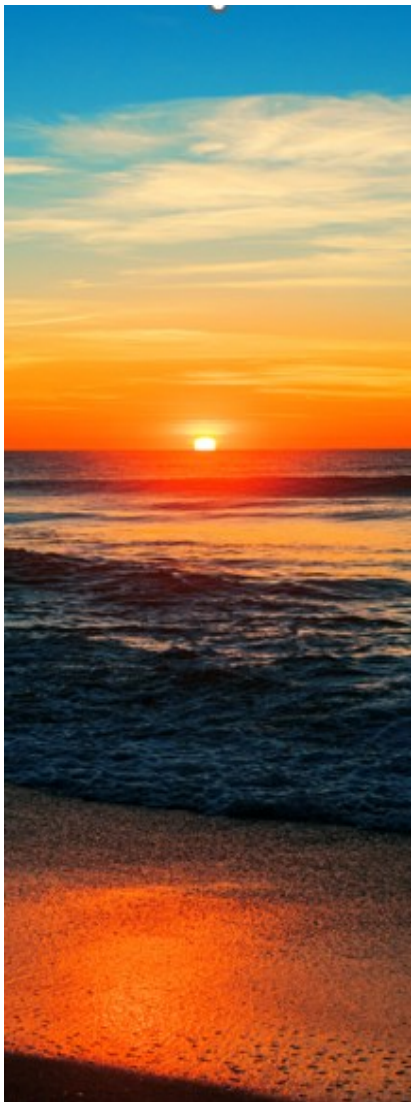
Daarom wederom de vraag: als je dit leest en het lijkt je leuk om ook iets in het bestuur te doen, je bent van harte welkom! Het hoeft niet alleen “saai bestuurswerk” te zijn, misschien vind je de externe contacten leuk, of ben je creatief met website en/of facebook, met taal of anders? Het hoeft ook niet meer tijd te kosten dan je te geven hebt. Sommige hulp kan vanuit thuis. Neem gerust contact op met Henny of Helena, dan kunnen we samen kijken wat de opties zijn.

In vertrouwen kijken we uit naar ons lustrumjaar.

We wensen jullie allemaal een mooie Advent, fijne Kerstdagen en alle goeds in het nieuwe jaar!

Dorica, Helena, Henny en Rachel

Een nieuw begin

*Ik staar in de verte
voorbij de horizon
waar het heden
weerkaatst
in het verleden waar de toekomst
nog verborgen ligt.*

*Ik kijk omhoog
waar ook dit jaar
de regenboog
zal staan
als teken van
Gods goedheid en trouw
ook voor jou.*

*Ik zie de Hemel open
engelen
heen en weer lopen
daarheen ben ik op reis
daar mag ik horen
ik ben
opnieuw geboren*

Leo Heuvelman

Twee vrouwen, één hoop.

Overdenking voor de advent

Lezen: Lucas 1.

Misschien wordt u er in de adventstijd wel mee doodgegooid, de verhalen uit Lucas 1 rondom de geboorte van Johannes de Doper en Jezus van Nazareth. Toch zijn die verhalen niet alleen heel bijzonder voor deze tijd, maar ze geven ook nog eens het beeld van twee bijzondere vrouwen. Hoe kon ik dan ook anders dan mijn eerste overdenking in een brief van de NLVB schrijven over deze twee vrouwen. Ik heb het over de moeder van Jezus, de jonge Maria, en Elisabeth, de oude vrouw van Zacharias, de moeder van Johannes.

Het verhaal van Elisabeth, het eerste verhaal uit Lucas, begint bij de vader, Zacharias. Een priester in de tempel, maar gek genoeg met maar weinig geloof in wonderen. Ja, zijn vrouw en hij zijn al oud, en dan is het heel moeilijk om nog een kindje te krijgen, zo niet onmogelijk. Dus misschien niet gek dat hij er niets van gelooft. Maar als een engel hem komt vertellen dat hij een zoon zal krijgen, gelooft hij het nog steeds niet. Daarom wordt hij letterlijk met stomheid geslagen. Elisabeth, zijn vrouw, is wel verbaasd dat haar man niet meer spreekt, maar zij lijkt wat er vervolgens gebeurt beter op te vatten. We weten niet precies hoe ze erin stond, maar we weten wel dat zij tijdens haar zwangerschap nog gewoon kon spreken. We weten ook dat zij een gelovige vrouw was, die accepteerde wat er gebeurde. Een vrouw die de dingen in vertrouwen over zich heen liet komen.

En dan het volgende wonderverhaal uit Lucas 1, dat van Maria. Maria hoort ook van een engel van de heer dat zij op wonderlijke wijze een kindje zal krijgen. Ze vraagt zich hardop af hoe dit kan zonder gemeenschap met een man. Ze stelt een vraag, maar ze zegt niet meteen nee. In haar hart is ruimte voor een wonder. En dat wonder komt er. Ze wordt zwanger. Ook hoort ze van de engel dat haar familielid, haar nicht Elisabeth zwanger is. En dan gebeurt het bijzondere: Maria bezoekt Elisabeth en vertelt haar het hele verhaal.

Elisabeth lijkt al meteen te weten wat een groot en bijzonder verhaal het gaat worden. Komt het misschien door het wonder dat ze zelf op dat moment mag meemaken? Of weet ze intuïtief dat het verhaal van Jezus wereldveranderend zal zijn? Zelf zegt ze volgens de evangelist dat het kind in haar schoot opspringt van vreugde als het Maria hoort.

We weten van het latere verhaal natuurlijk dat Johannes inderdaad wist dat Jezus zou komen, wie hij was, en hoe groot deze gebeurtenis was. Maar dat de kleine, zelfs nog ongeboorte Johannes dit al aan voelt is toch ook echt weer een wonder. Bijna nog voordat Maria heeft gesproken, weet Elisabeth dus al het wonderlijke verhaal.

En ook Maria had geloof in de woorden van de engel, zowel voor haar, als voor Elisabeth en Zacharias.

*Afrikaanse bezoeking: Maria en Elisabeth
ingescande postkaart Door Carine Devogelaere*

Deze twee vrouwen zoeken elkaar op, en praten over wat hen is overkomen. Ze realiseren zich misschien wel dat ze elkaar nodig hebben. Elisabeth is al op leeftijd, en heeft een man die niet meer kan spreken. En Maria heeft heel wat uit te leggen aan haar verloofde en omgeving.

Ik zou niet in de positie van één van deze twee vrouwen willen zijn, hoe begenadigd ik ook was volgens de engel. Daarom raakt dit verhaal me elke keer weer.

Deze twee vrouwen die geloven dat het goed zal komen. Die Gods' wil belangrijker vinden dan hun eigen reputatie. Daar kan ik nog heel wat van leren. Maar er is nog iets wat me raakt.

Johannes komt onder de mensen om de weg te banen voor Jezus. Daarom is het niet zo gek dat de twee bijzondere verhalen vlak na elkaar gebeuren. Maar toch gebeuren ze, zo lijkt het, op enige

afstand van elkaar.

Maria en Elisabeth zijn weliswaar familie, maar toch wist Maria blijkbaar niet van de zwangerschap van haar nicht. Niet gek ook, want veelal woonden families in die tijd dagen reizen van elkaar af, en boodschappen konden vrijwel alleen mondeling worden doorgegeven. Toch vertelt de engel aan Maria over Elisabeth. Eerst las ik dat altijd als een soort bewijs dat wonderen konden gebeuren, maar misschien is er nog een uitleg mogelijk.

Maria reist meteen naar Elisabeth toe om bij haar te zijn en met haar over het wonder na te kunnen denken. God heeft de beide vrouwen aan elkaar gegeven. In vriendschap, hoop en verwachting.

Terwijl ze hun kindjes verwachtten, terwijl ze hoopten op het wonder, moesten ze het ook verwerken. En hoe kun je dat beter doen dan samen met een vriend, vriendin of familielid.

Dat geldt ook in deze tijd. Verwerken doe je vaak van binnen, alleen, maar zou er iemand zijn die dit helemaal zonder een vriendschappelijke hand kan? En wat te denken van hopen. Hebben we niet allemaal onze vrienden, geliefden, nodig om hoop levend te houden?

Soms in onze naaste omgeving, soms in onze kerkgemeenschap. Soms in een Nederlandse Lutherse Vrouwen Bond.

Dit verhaal leert mij dat wij, vrouwen, vriendinnen, vrienden, wij mensen, elkaar nodig hebben. We mogen samen hopen op het wonder van Kerstmis dat komen gaat. We mogen samen verwerken wat er in ons soms duistere leven gebeurt, en we mogen samen verheugd uitkijken naar het licht in de verte.

Dat is wat ik leer van deze twee bijzondere Bijbelse vrouwen.

Juist in deze prachtige hoopvolle tijd van advent.

De twee kussende babies zijn Jezus en zijn zes maanden oudere neefje Johannes. De ontmoeting is niet in de bijbel beschreven. De gebeurtenis is gebaseerd op apocriefe geschriften en middeleeuwse legenden waarin wordt verteld over de vlucht naar Egypte en de terugkeer van de Heilige Familie.

Joos van Cleve ca. 1530

Advent

*Wij verwachten uw komst,
richten onze hoofden omhoog,
U zult verlossing brengen.
Wij prijzen U!*

*U kent onze harten die zwaar kunnen zijn,
de machten en krachten, neergedaald in ons leven,
die de overhand lijken te hebben.
Laat ons hart opstijgen tot U en leven.*

*We buigen ons diep voor U neer.
U kent ons in ons lijden, U laat ons niet alleen.
Wij verwachten uw licht en glorie in ons midden.
Laat ons hart opstijgen tot U en leven.*

*Wij verwachten uw komst
richten onze hoofden omhoog,
U zult verlossing brengen - straks ten volle.
Wij prijzen U!*

Leon van den Dool

Het Luther Museum nodigt u
samen met de NLVB uit voor de

**Vrouwenverenigingendag
op woensdag 7 januari 2026**

Speciaal bij de tentoonstelling “De vele
gezichten van Katharina”
organiseren we als aftrap van ons
jubileumjaar een vrouwenverenigingendag
waarbij verschillende vrouwengroepen elkaar ontmoeten.

We hebben hiervoor diverse vrouwen organisaties uitgenodigd,
gelovig en seculier, van de OKViB tot de Dolle Mina's én iedereen die
het een leuke dag lijkt is uitgenodigd, lidmaatschap van een vrouwen-
vereniging is niet noodzakelijk om deel te nemen aan de dag of het
programma.

We ontdekken het verhaal van Katharina von Bora in tekst en beeld en
gaan met elkaar in gesprek aan de hand van de thematiek van de ten-
toonstelling. Wat zegt Katharina ons vandaag?
Als afsluiter drinken we een Katharina van Bora Bokbiertje of iets
anders naar uw gading.

Inloop is vanaf 13:30 en het programma start om 14:00 uur.

Om 17:30 is het programma ongeveer klaar en zal de borrel beginnen.

De kosten van deze dag zijn € 5.

Aanmelden en meer informatie is te vinden via de website van het
Luther Museum (de ticketverkoop zal op 1 december op die site
online gaan).

Of mail je aanmelding naar hennyrouwhorst@hooglanderveen.net

Katharina: vrouw van, of vrouw met een eigen verhaal?

Katharina von Bora's leven roept meer vragen op dan er antwoorden
zijn. Juist dat maakt haar interessant. Als ontsnapte non, ondernemer
en partner van Maarten Luther werd zij in haar tijd bewonderd én be-
kritiseerd. In de eeuwen daarna projecteerden uiteenlopende

bewegingen hun eigen waarden op haar. Zo werd ze gepresenteerd als zondebok, deugdzaam huisvrouw, romantische heldin, feministe of first lady van de Reformatie.

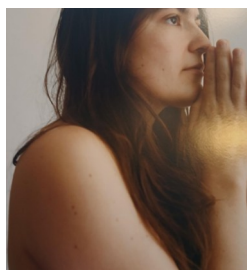
Met “De vele gezichten van Katharina” onderzoekt het Luther Museum hoe dit mechanisme van herinterpretatie werkt en wat dit zegt over de manier waarop we omgaan met belangrijke vrouwen uit de geschiedenis. Hedendaagse perspectieven naast historische schilderijen, en objecten brengt de tentoonstelling ook een eigentijdse stem.

*Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Zij is meer waard dan edelstenen.
Spr. 12:4*

Fotograaf Oxiea Villamonte (1995) kreeg de opdracht het thema van Katharina's veranderende identiteit te vertalen naar onze tijd. In de monumentale Regentenkamers presenteert zij een serie van negen nieuwe foto's over de rollen die vrouwen anno 2025 vervullen en combineren – van zorgverlener tot ondernemer, van individu tot collectief symbool.

Deze kunstopdracht laat zien hoe Katharina's erfenis doorwerkt in de Nederlandse context: in kunst, literatuur, religie en maatschappelijke debatten.

Tijdens de opening heeft cabaretier, spreker en feministe met een mis-sie Lisa Loeb (1989) een voordracht gedaan van een speciaal geschreven verhaal. Een hilarische hedendaagse beschrijving van Katharina en haar rol naast haar beroemde echtgenoot.

Dit verhaal komt ook in de begeleidende publicatie die op 25 november aanstaande wordt gepresenteerd. Deze publicatie zal ter inzage/te koop klaarliggen.

Wij hopen van harte dat we jullie 7 januari in het Luthers Museum in Amsterdam ontmoeten!

Lutherbier en Katharinabock zijn ook te bestellen via <https://luther-bier.nl/>

Mensen gevraagd

*Mensen gevraagd om de vrede te leren
waar geweld door de eeuwen model heeft gestaan.*

*Mensen gevraagd die de wegen markeren
waarop alles wat leven heeft verder kan gaan.*

*Mensen gevraagd om de noodklok te luiden
en om tegen de waanzin de straat op te gaan.*

*Mensen gevraagd om de tekens te duiden
die alleen nog moedwillig zijn mis te verstaan.*

*Mensen gevraagd om hun nek uit te steken
voor een andere tijd en een nieuwe moraal.*

Mensen om ijzer met handen te breken

ook al lijkt het ondoenlijk en paradoxaal.

*Mensen gevraagd die in naam van de vrede
voor behoud van de aarde en al wat daar leeft.
wapens het liefst tot een ploeg willen smeden
voor de oogst die aan allen weer overvloed geeft.*

*Mensen gevraagd
er worden mensen gevraagd.*

*Dringend mensen gevraagd
Mensen temidden van mensen gevraagd.*

Coen Poort

VROUW

*Al een eeuwigheid is de vrouw op de aarde,
bijna samen met de zon, de sterren
en de maan. Uit haar is elk leven ontstaan.
Al een eeuwigheid is zij op de aarde.*

*Dat weten geeft een goed en sterk gevoel
want in haar ligt al eeuwen het grote delen,
maar ook het vermenigvuldigen van brood
en het troostend leggen van handen op pijn.*

*Zij ontdekte hoe het eetbare groeit in
de aarde, ook het aardewerk komt van haar.
Zij vond in stenen, planten en kevers
de stof die kleur geeft aan het leven.
Cultuur aan de stilte toegevoegd.*

*Vrouwen, zusters uit alle landen, weten
hoe alles groeit en hoe een naam wordt
gegeven aan nieuw leven. Zij begrijpen
niet waarom men oorlog voert.*

*Zij weten dat vechten alleen met liefde
en woorden vruchten draagt. Dat alleen
tijd en licht deuren openen voor begrip.
Samen kunnen vrouwen vrede maken.*

*Zij kunnen de wereld aan hun voeten
leggen, in vrede en met alleen het water
en de wind die soms buiten hun oevers
treden. Samen kunnen vrouwen de wereld veranderen.*

*Stadsgedicht 19
Ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag*

Ontmoetingsdag 21 maart 2026

Viering 70ste verjaardag NLVB!

Graag nodigen we jullie uit om onze verjaardag mee te vieren.

Als locatie hebben we weer gekozen voor de Opstandingskerk in Houten. Deze is centraal in het land, prima bereikbaar met de trein, op loopafstand van het station, er is gratis parkeren voor de deur voor wie met de auto komt en de kerk is van alle gemakken voorzien.

De deuren gaan om 10:00 uur open, de koffie/thee staat klaar met een traktatie.

Na de koffie starten we de dag met het zakelijke deel: onze jaarvergadering. We bespreken het jaarverslag en de jaarrekening en blikken vooruit naar komende jaren: wat gaat goed, waar kunnen we aan werken, welke activiteiten kunnen we organiseren, welke onderwerpen zijn interessant om ons in te verdiepen? Waar staan we als NLVB? Wat vinden jullie van De Brief, van onze website, van de WICAS informatie?

We sluiten de ochtend af met een goede, feestelijke lunch.

De middag vullen we in met ontmoeting en ontspanning – en zingen! We hebben een prachtig duo bereid gevonden om ons mee te nemen in de wereld van Bach....de foto's zijn vast een tipje van de sluier!

Natuurlijk nodigen we ook een aantal gasten uit om onze verjaardag mee te vieren, maar we hopen vooral jullie allemaal te ontmoeten.

Als je vrienden, gemeenteleden of familieleden wilt meenemen, iedereen is van harte welkom!

Datum: 21 maart 2026

Tijd: 10:00 – 16:00

Locatie: Opstandingskerk, Het Kant 1, Houten

Kosten: € 25.00 over te maken naar NL29 INGB 0001 1397 33 van de Nederlandse Lutherse Vrouwen Bond of te betalen bij binnenkomst

Aanmelden bij h.v.axler@gmail.com

Verslag Studiedag op zaterdag 27 september 2025 in Houten

Op deze studiedag wilden we als “Gelovige vrouwen op reis” gender gelijkheid en gender gerechtigheid in Nederland nader onderzoeken. Hoe staan we ervoor? Hoe staan we hier als gelovige vrouwen in, of tegenover? Wat betekent dat voor ons?

We hadden een nieuwe locatie uitgezocht, de Opstandingskerk in Houten. Deze heeft als groot pluspunt een goede bereikbaarheid. Daarnaast heeft de kerk prima faciliteiten. Peter Veld, de koster, heeft ons aan alle kanten bijgestaan om de beste voorwaarden te scheppen voor een mooie studiedag.

Vanaf 10.00 uur werd iedereen ontvangen met koffie/thee en ontmoeting, met een extra traktatie van Annemarie. Zomaar, omdat het kan! Een enthousiaste groep was aanwezig: 16 vrouwen en 3 mannen.

Helena heeft de dag geopend en iedereen welkom geheten:

Fijn dat we met zo’n mooie groep bij elkaar zijn ondanks dat het onderwerp best heftig is. We zijn heel blij dat we weer een sterke WICAS vertegenwoordiging hebben in de persoon van Helen Nagelhout. Via en met Helen krijgen we meer informatie en inzicht waar de WICAS mee bezig is en vinden we aansluiting bij Lutherse vrouwen wereldwijd.

Een van de speerpunten van de WICAS is gender gelijkheid en gender gerechtigheid. Gender: man, vrouw en alle mensen die niet helemaal of helemaal niet in deze twee mallen passen.

Om de stand van zaken in de wereld van deze speerpunten te kunnen duiden, is het handig om weet te hebben van de stand van zaken in Nederland en daarom hebben we naar een expert gezocht die ons hierover bij kan praten. Hiervoor hebben we Lieke Schrijvers bereid gevonden om met ons naar dit onderwerp te kijken.

We willen deze dag kleurrijk maken om alle kleurschakeringen te

eren die ons tot verschillende mensen maken.

Na het welkomstwoord steken we de kaars aan, zijn we even stil met elkaar en bidden we gezamenlijk het Gebed voor solidariteit uit ons dagboek.

We zingen Lied 675: Geest van hierboven, leer ons geloven.

De toon is gezet bij de laatste regel. Hier is expres de oorspronkelijke tekst gebruikt op onze hand-outs. Het werkt! Dat wij Gods zonen zijn??? Gelach alom: Dat wij Gods kinderen zijn, dat moet er staan, toch? Henny leest met ons:

Jozua 2: 15-16, 2 Koningen 5: 2-3 en Mattheüs 22: 37-40.

Drie korte bijbelteksten die passen bij het onderwerp. We overdenken deze teksten, wat ze ons vandaag vertellen.

Lieke Schrijvers stelt zich eerst voor en geeft een introductie over haar onderzoek naar religie, gender en seksualiteit in Nederland, een heel breed onderzoek.

Zij is antropoloog, haar onderzoek is uit dat oogpunt: Geen harde cijfers, maar observaties van trends in de samenleving door het verwerken van verhalen van groepen en mensen. Lieke is niet religieus gebonden, wel bekend met de PKN.

Bij haar promotieonderzoek keek zij naar vrouwelijke bekeerlingen, begrippen en benadering van gender. Zij keek vooral naar het sociale aspect van gender.

Er is veel publieke en wetenschappelijke aandacht voor bekeerlingen, vooral vrouwen. De feministische strijd voor individuele vrijheid en lichamelijke zelfbeschikking van een halve eeuw geleden staat in ons collectieve geheugen gegrift. Omdat religie vaak wordt geacht deze vrijheid te ondermijnen, zijn het vooral vrouwen die de aandacht krijgen in publiek debat.

Geloof en emancipatie worden nog steeds gezien als tegenstrijdig. Terwijl religie voor vrouwen juist ook als heel bevrijdend kan worden ervaren. Tegelijk zijn religieuze instanties vaak gestoeld op patriarchale machtsstructuren.

Liekes onderzoek is gericht op dit spanningsveld, onder andere in het

project over bekeerlingen. Met een interreligieuze benadering is dit onderzoek vanuit christelijke, joodse en islamitische context. Haar presentatie was heel interessant en leidde tot een levendige discussie. Zoveel vragen:

Is emancipatie compleet als in elke gemeenschap een vrouw vooranger kan worden? Welke ruimte is er voor verschillende invullingen?

Is er een verschil tussen dingen mogen en dingen doen? Hoe oog te houden voor ongelijkheid én andere vormen van macht herkennen? Wat is het belang van vrouwengroepen anno NU? En van ons, de NLVB?

Het was een heel open gesprek met de aanwezigen inclusief de mannen, zonder dat we direct conclusies trokken. Lieke gaf aan dat zij van deze morgen ook weer wat meeneemt. We danken haar hartelijk dat ze ons zo aan het denken heeft gezet!

We sluiten de ochtend af, zingen lied 718: 1 en 4 als gebed voor de maaltijd en genieten van het uitgebreide lunchbuffet.

Inge Weustink, curator van het Luthermuseum, vertelt na de lunch over de tentoonstelling over Katharina van Bora. Over het idee van haar om deze tentoonstelling te maken. Helaas is er weinig bewaard gebleven van de vrouwenverenigingen met haar naam net als over Katharina zelf, maar toch wel voldoende om de vele gezichten van Katharina te kunnen belichten in de tentoonstelling. Welke rol had zij in het zwarte klooster en in Luthers leven? Zij stond best we haar mannetje! De tentoonstelling is van harte aanbevolen! Misschien zien we jullie op 7 januari op de Vrouwenverenigingendag?

De rest van de middag is er tijd voor de workshops.

Eén groep praat onder leiding van Rachel Wardenaar door over de lezing van Lieke. Het gesprek is over de verschillende manieren waarop onze kerken, zowel lokaal als landelijk, op weg zijn, of juist zoekend naar hoe nu verder. Zoeken naar saamhorigheid en naar buiten treden zijn kernen hiervan. Het gesprek gaat ook over macht en over wat dat woord kan betekenen, en wat macht in de context van de kerk allemaal kan betekenen.

Een tweede groep maakt voor alle aanwezigen een kleurrijk bloemenboeketje met een kaartje met een bemoediging of wens om mee naar huis te nemen om daarmee deze dag op te fleuren en kleurrijk te maken als teken van solidariteit en om alle keurschakeringen te eren die ons tot verschillende mensen maakt.

De derde groep vouwt en vult 12 doosjes. In de doosjes gaat een groet van de NLVB.

Alle mensen op deze aarde zijn prachtig geschapen, ontvangen talenten en gaven, en dragen bij aan het koninkrijk van de liefde. Man, vrouw, klein, groot, alle kleuren, alle stemmen, alle mensen doen mee!

De doosjes hebben hun weg inmiddels gevonden naar het Inspiratiefestival op Terschelling, als onderdeel van het Lutherse project bij het thema van het festival: Vinden wat je niet zoekt. Mooi om dit samen te doen!

Onder het genot van een kop thee of koffie horen we plenair van elkaar hoe de workshops zijn ervaren.

We sluiten af met een moment van stilte, Lied 981, "Zolang er mensen zijn op aarde" en het Luthers avondgebed.

Vol inspiratie vertrekken we naar huis.

Henny Rouwhorst-Arends/Helena Axler

Een uitgebreid verslag met de lezing van Lieke is op te vragen bij de redactie.

Verslag van de WICAS ontmoeting in Utrecht

Van 6 tot 8 november was de jaarlijkse live meeting van de Women In Church and Society van de lutherse Wereld Federatie. Het ging om een ontmoeting van vrouwelijke vertegenwoordigers uit centraal West-Europa. We hadden voornamelijk Duitse gasten, maar ook een Franse en een Italiaanse dame. De leeftijd varieerde van 27 tot 64.

We begonnen in Utrecht op de donderdagmiddag, na helaas de nodige vertraagde treinen uit Duitsland. Na een kort openingsgebed en wat koffie en thee begonnen we met ons voorstellen, en het programma voor de komende twee dagen werd doorgenomen, waarna een gezellig diner volgde.

De volgende dag, vrijdag, stond ons een lange werkdag te wachten. We werkten samen aan een paar projecten waarmee we in de komende jaren de WICAS in Europa weer meer op de kaart willen zetten. Dit zal dus hopelijk ook samen met andere Europese landen gaan.

We hebben een aantal leuke projecten in groepjes uitgewerkt, waarover we hopelijk volgend jaar meer kunnen vertellen. Voor nu kan ik verklappen dat we vooral hebben nagedacht over het 500-jarig bestaan van de Augsburgse confessie in 2030, en ook over het thema vrouwen en hoop in de kerk. Nadat we een aantal plannen hadden bedacht en we een aantal ontmoetingen voor het komende jaar hadden gepland, gingen we voor een snelle pizza in het zaaltje van de lutherse kerk dat we mochten gebruiken. In de tussentijd werd er vrijdag ook nog in de Nederlandse supermarkten een keur aan typisch Nederlandse zoetigheden ingekocht door onze bezoeksters, evenals bezoekjes aan de Hema, aangezien sommigen erg benieuwd waren naar het fenomeen flessenlikker, wat erg Hollands schijnt te zijn volgens onze lieve coördinator Helen. Op zaterdag was er een bezoek aan de tentoonstelling over Katharina van Bora in het Luther-

museum gepland. Omdat we allemaal moe waren van de drukke dag ervoor, en enkelen eerder weg moesten of niet 100 procent fit waren, besloten we in Utrecht te blijven, om daar nog het museum Catharina Convent te bezoeken en de Domkerk. Ons NLVB bestuur zou de vertegenwoordigers van de WICAS in Amsterdam ontmoeten, maar gelukkig kon ik Helena nog op tijd bereiken zodat we elkaar in Utrecht konden treffen. Na een ochtend museumbezoek was het voor iedereen weer tijd om haar eigen weg te gaan. Het was een korte maar succesvolle meeting, en hopelijk volgend jaar voor herhaling vatbaar in een andere Europese stad.

Rachel Wardenaar

Gedicht bij Nieuwjaar

*Kiezen voor loslaten en toch mogen vasthouden
Kiezen voor verbinding en alleen zijn niet vrezen
Kiezen voor groei en ook af en toe stilstaan
Kiezen voor jezelf en geen anderen verliezen
Kiezen voor het moment en niet voor het verleden
Kiezen voor zwijgen en toch een stem hebben
Kiezen voor luisteren om te begrijpen
Kiezen voor accepteren zonder te oordelen
Kiezen voor het goede met oog voor het kwade
Kiezen voor elkaar zonder jezelf te verliezen*

door Annet Bos

Rachel Wardenaar is bij het NLVB bestuur aangeschoven om ons te leren kennen en misschien bestuurslid te worden. Zij is een prachtige aanwinst voor ons bestuur! Ze heeft veel creatieve ideeën en pakt doortastend aan. Rachel is luthers predikant en lid van de Lutherse Synode. Als jongere is zij afgevaardigd naar de LWF jongerenbijeenkomst in Parijs. Hier is haar persoonlijke verslag van haar reis:

Parijs: stad van de vrede?

Afgelopen herfst mocht ik als Nederlandse gedelegeerde naar de jongerenbijeenkomst in Parijs van de lutherse wereldfamilie.

Het was niet de eerste keer dat ik naar een bijeenkomst van de LWF was, maar wel de eerste keer met de jongerengemeenschap van heel Europa. Dit verslagje wordt een persoonlijke ervaring van mij. Voor de objectieve boodschap die op deze bijeenkomst is vastgesteld, verwijs ik de lieve lezer graag door naar de site van de Lutherse Wereldfederatie.

Op 30 september, op een regenachtige middag, druppelden uit de meeste Europese landen jongeren binnen tussen de 18 en 30 jaar. Voor mij was het een bijzondere dag, want het was mijn verjaardag en ik ging een hele bijzondere internationale week tegemoet. Voor die verjaardag werd diezelfde avond nog gezongen. Maar laat ik geregeld vertellen. Ik ontmoet veel jongeren van mijn leeftijd, die grotendeels hetzelfde in het geloof staan als ik. Veel meiden gelukkig ook aanwezig, het waren minstens even veel vrouwen als mannen. De meeste deelnemers kwamen, zoals meestal, uit de Duitse lidkerken en met een groepje Duitse meiden en met de Finse zeemansbisschop uit Rotterdam had ik meteen bij aankomst al een levendig gesprek. We begonnen met introductiespellen en een openingsdienst. Na wat inleidende woorden op het programma, mogen we even verpozen in onze

kamers en dan maar naar het diner. Vaak het gezelligste en meest saamhorige moment van een dergelijke bijeenkomst. En op zijn frans zijn alle lunches en diners warm, met minstens drie gangen en voorzien van voldoende wijn. We eten en slapen in een klooster, een modern gebouw, maar wel wat koud in de nacht. Wel hebben we een eigen programmaruimte, die beter verwarmd is. Hier verzamelen we na het eten voor een slotviering van de dag en om gezellig onze evenementenshirts te schilderen. Want ja, allemaal gingen we naar huis met een mooi gekleurd shirt.

Alle kennismaking gehad, dus de volgende dag gaan we het hebben over vrede, het algehele thema van het programma.

De eerste dag ging het over vrede en innerlijk welzijn in onszelf. Hoe kunnen we in deze moeilijke tijden van lijden en oorlog voor velen, nog wel de vrede in onszelf bewaren. Dat bleek een moeilijke vraag. Veel jongeren ervoeren de vraag zelfs als een soort luxeprobleem. Want hoezo innerlijke vrede als je überhaupt maar moet zien te overleven? We kregen daarom echt de tijd om in onszelf te ontdekken wat het voor ons betekende. Tijdens een meditatieve wandeling, waar meerdere groepjes voortijdig een eind aan maakten door grote klimpartijen in het bos en door verdwalen, tijdens gesprekken in kleine groepjes, en tijdens workshops rondom o.a. mentale gezondheid.

De tweede dag gingen we naar vrede in onze eigen gemeenschap, zowel sociaal als kerkelijk. Ik leerde hier tot mijn verbazing dat de soorten kleinere en grote conflicten die we in Nederlandse kerken ervaren, ook in de rest van Europa absoluut niet vreemd zijn.

De derde dag was voor mij, en voor de meeste anderen, de moeilijkste en de indrukwekkendste dag. We gingen het hebben over vrede in de wereld. We hoorden verhalen van o.a. een Palestijnse studente, van de voormalige DDR-tijd, en nog veel meer. Het stemde een ieder erg verdrietig en we voelden een loodzware verantwoordelijkheid op onze schouders drukken, zeker als Europa, dat verantwoordelijk was en soms nog is voor zo veel ellende in de rest van de wereld.

Door die dag ging ik niet alleen maar met een heel blij en verbonden, maar ook met een heel somber gevoel weg met de trein die avond. Een Belgische meneer naast me die een gesprekje aanknoopte, moest noodgedwongen de taak van praatpaal op zich nemen. Ik kon niet voor me houden hoe ik die laatste dag had ervaren, en hoe aangesproken ik me voelde op mijn geschiedenis. Eenmaal thuis kon ik gelukkig ook weer voelen hoe verbonden ik was met jongeren uit zo veel landen. Kon ik me weer herinneren hoe we samen muziek hadden gemaakt, gelachen, gegeten, gekwebbeld, en soms ook hadden gehuild. Voor mij was het een verrijkende en verbindende ervaring, die zowel leerzaam als hartverwarmend was. Hopelijk heb ik u hierin ook een beetje kunnen meenemen.

Vrede

*De vrucht van de stilte is het gebed,
de vrucht van het gebed is het geloof,
de vrucht van het geloof is de Liefde,
de vrucht van de Liefde is het dienen,
de vrucht van het dienen is de vrede.*

Moeder Teresa

Kerkdeur verbindt

*Heb je wel eens nagedacht
wat er gebeurt
als je door een kerkdeur naar binnen gaat?
Heb je wel eens aan den lijve ervaren
dat zo'n deur een verbinding is van twee werelden?*

*Aan de ene kant van de deur ligt
het rumoerige dagelijkse leven van werken en zaken doen,
het leven met zijn zorg en gezelligheid,
het leven waarvan wij genieten,
met zoveel goeds en ook zoveel kwaads,
zoveel geweld, narigheid, achterdocht en bedrog.*

*Aan de andere kant van de deur betreden wij een ruimte
waar wij met al onze onrust en zorgen tot rust kunnen komen.
In die ruimte is het licht anders,
het wordt getemperd door gebrandschilderde ramen,
door de sfeer van beschouwing en gebed,
van dieper en anders zien.
Die ruimte is indrukwekkend door haar sterke muren,
die oprijzende pilaren en de hoge gewelven.*

*Wij zijn in het huis van God,
waar alles wijst naar Zijn goedheid,
naar Zijn barmhartige liefde.
Dat is de ervaring van de pelgrim,
van de toerist en van de toevallige bezoeker.*

*Romano Guardini
Duitse katholieke priester, theoloog en filosoof*

Katharina van Bora bracht zegen in Luthers Den Helder

In “mijn (Leny Kamp, geboren in 1946 – verhuisd naar Zaanstad in 1985) Helderse tijd” waren er in de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Helder twee Vrouwengroepen: de dameskrans “Katharina van Bora” (1883) en de later opgerichte ‘jongere’ vrouwenkring “Wees een Zegen”.

Van “Katharina van Bora” waren meestal oudere Lutherse dames lid, terwijl de wat ‘jongere’ vrouwen lid waren van “Wees een Zegen”. Tussen beide verenigingen bestond een duidelijk cultuurverschil en ook wel een vleugje na-ijver. Helaas was dat laatste meestal goed merkbaar.

De vrouwen van “Wees een Zegen” waren ook niet echt jong te noemen; er was een plaaggrapje van de Jeugdgroep van de E.L.G. Den Helder, zij noemden de jongere vrouwengroep “Wees een Regen”.

Vintage Regenkapje

De “Katharina van Bora”-dames hielden zich voornamelijk bezig met ‘nuttige’ handwerken, terwijl de vrouwen van “Wees een Zegen” bijeen kwamen rond een thema en met discussies over actuele onderwerpen. Omdat ik nooit zo’n handwerk-“ster” ben geweest en een goede discussie mijn voorkeur had, werd ik dus lid van “Wees een Zegen”.

Bij het 85-jarig bestaan van Katharina van Bora (1968) overhandigde presidente, mw. Varenhorst, aan ds. Hans Mudde een bandrecorder, waarmee kerkdiensten werden opgenomen en konden worden afgespeeld bij zieken en bejaarden thuis.

De door de dames van “Katharina van Bora” vervaardigde handwerken werden in de zomer (badgasten in Den Helder) verkocht via een bazaar. In de bij-lokalen van de kerk werden de kraampjes ingericht waarop de dames hun handwerken aan de “mens” brachten.

Er waren een draaiend rad en een grabbelton voor kinderen en koffie, thee en limonade, geserveerd met eigengemaakte baksels. De opbrengst van deze bazaars was altijd bestemd voor de kerkenkas.

Na zijn pensionering als timmerman verzamelde mijn vader (Philip Kamp) oud papier voor de kerk. Belangrijk was vooral, dat kranten en gekleurd ander papier, gescheiden werden ingezameld. Dat paier bracht in die dagen heel wat geld op: volgens pa was 8 cent de kilo bij 100 klo de norm. Ik herinner me dat onze schuur soms uitpuilde van het oud

papier en dat fietsen buiten moesten staan. Het oud papier werd per kwartaal opgehaald door de fa Roele de Vries uit Wognum. Omdat mijn moeder lid was van “Katharina van Bora” werd de opbrengst van het oud papier door mijn vader bijna vanzelfsprekend ‘gegund’ aan de dameskrans.

Het gezamenlijk bedrag werd elk jaar tijdens een gemeentebijeenkomst vol trots door voorzitter mevrouw Varenhorst, overhandigd aan de Kerkrentmeester van de E.L.G. Den Helder.

Dat waren vaak duizenden guldens en de Kerkrentmeester kon daarmee dan zijn ‘zegeningen’ gaan tellen.

Volgens “Katharina van Bora” konden de vrouwen van “Wees een Zegen” daar natuurlijk niet aan tippen! Ondanks de wederzijdse cultuurverschillen kreeg “Wees een Zegen” op enig moment eveneens de kans om geld in te zamelen voor de kerk. Dat ging zo:

De voorzitter van de vrouwenkring, mevrouw Verburgt-Horsman, had een broer (Henk Horsman) die in 1959, samen met 37 vrienden, in 6 dagen een strandwandeling maakte van Den Helder naar Hoek van Holland.

Vanaf dat moment werd Henk officieel organisator van de Strandzesdaagse maar dan in omgekeerde volgorde, van Hoek van Holland naar Den Helder. De bagage van de wandelaars werd met auto’s naar de volgende locatie gebracht en er werd overnacht in tenten. Onderweg werden de wandelaars door vrijwilligers voorzien van lunchpakketten. En dáár ging het om:

Henk Horsman vroeg aan zijn zus of vrouwengroep “Wees een Zegen” de lunchpakketten konden verzorgen en dat kon!

Vanaf dat moment werden dagelijks door de vrouwengroep voor 800

wandelaars 4 boterhammen ‘beboterd’ en met kilo’s gebraden gehakt, boterhamworst, kaas en ham, belegd. En dat 6 dagen achteren. Dit vrijwilligerswerk bracht “Wees een Zegen” veel geld in het laatje. En óók dat werd door voorzitter mw. Verburgt aan de Kerkrentmeester gegeven met als bestemming: onderhoud van de kerk. Maar ja, vrouwenkring “Wees een Zegen” kwam op een gegeven moment handjes tekort om al die pakketjes op tijd klaar te maken. Daarom werd de hulp ingeroepen van “Katharina van Bora”.

Moraal van dit verhaal:

Zo gebeurde het dat beide dames-/ vrouwenverenigingen samenwerkten en dat “Katharina van Bora” Luthers Den Helder óók tot “een Zegen was”.

Er is heel wat ge- en verbouwd in en om de kerk. Met dank aan al die vrouwen!

Leny Derksen-Kamp

Jezus,

*Ook al lijkt er
geen plek, geen tijd
voor wie eenzaam
en verlaten is,
voor wie vergeten wordt....*

*Ook al leeft er
verdriet en pijn onder ons
en leeft er wanhoop
tussen vele muren...*

*In de kapel, bij de kleine stal,
lig Jij stil te luisteren.
Hier mogen we leren
dat vreugde en verdriet
samen horen.*

*Gods onzichtbare handen
koesteren dit tedere moment.
Jij, Verlosser, bent ons gegeven.
Jij geeft ons hoop
en nieuwe kracht.
Het mag Kerstmis zijn.*

Lina van Mellaert

*Drie koningen kwamen van ver,
Melchior, Caspar, Balthasar,
zij volgden een stralende Ster,
om Hem te zien, de Avatar.*

*In aanbidding door hen aanschouwd,
brachten zij 't Godskind geschenken
kostbaar: wierook, mirre en goud,
om een vorst waardig te schenken.*

*Wij zijn een nieuw jaar ingegaan,
beginnen met een schone lei,
maar blijf, als zij, bij de stal staan,
bij 't Kind, als onze Schone Lei.*

*Hij zal ons vernieuwing geven
van geest en stof (wierook en goud),
zuivert van duister ons leven,
met licht en zegens in veelvoud.*

Laneuze, Priscilla

Foto: Pixabay

Data om te onthouden

Copydatum — 9 februari 2026
Ontmoetingsdag — 21 maart 2026, Houten
Studiedag — 19 september 2026

Bestuur NLVB

Presidente

vacature

Secretariaatsadres:

Mw. D. Selele
Spechtenkamp 67
3607 KD Maarsenbroek
dorica@ziggo.nl

Penningmeester

Mw. H. Axler
Franklinstraat 122
2562CK Den Haag
h.v.axler@gmail.com

Algemene bestuursleden:

Mw. H. Rouwhorst-Arends
notuliste

vacatures

Website: www.NLVB.net

Contributie: individueel lid: € 30,00 per jaar

Clubs: € 15,00 per lid, per jaar

Individuele leden ontvangen "De Brief" persoonlijk

Clubleden via de contactpersoon (één exemplaar voor meerdere personen)

Bankrekening NL29INGB0001139733 t.n.v. penningmeester NLVB

Studiedag € 15,00, Ontmoetingsdag € 25,00

Redactie De Brief:

Mw. H. Rouwhorst-Arends
Mw. H. Axler.
Kopij graag naar:
hennyrouwhorst@hooglanderveen.net

Drukker:

Drukkerij De Hoop
Provincialeweg 86
3329 KP Dordrecht

